

Ivon FABIJANEC

REZULTATI ANKETE ZA CRKVENE GLAZBENIKE HRVATSKOGA DRUŠTVA CRKVENIH GLAZBENIKA

Sažetak

Rezultati ankete za crkvene glazbenike koju je provelo Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika u razdoblju od svibnja do kolovoza 2024. predstavljaju aktualne informacije koje mogu poslužiti kao temelj daljnjega istraživanja u svrhu razvijanja sakralne glazbe na području liturgijskoga pastoralala. Iz dobivenih rezultata možemo definirati dob crkvenih glazbenika koji djeluju na župama, stupanj obrazovanja i poznavanje liturgijsko-glazbenoga sadržaja te visinu nagrade u obliku honorara koju za to primaju na čemu je bio i fokus same ankete.

Ključne riječi: *sakralna glazba, crkveni glazbenici, rezultati, anketa, honorarne nagrade*

Summary

The results of the survey for church musicians conducted by the Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika in the period from May to August 2024 received current information that can serve as the basis of research for the purpose of developing sacred music in the field of liturgical pastoral care. From the obtained results, we can define the age of church musicians working in parishes, the level of education and knowledge of liturgical-musical content, and the amount of the reward in the form of a fee they receive for the same, which was the focus of the survey itself.

Key words: *sacred music, church musicians, results, poll, part-time awards*

Uvod

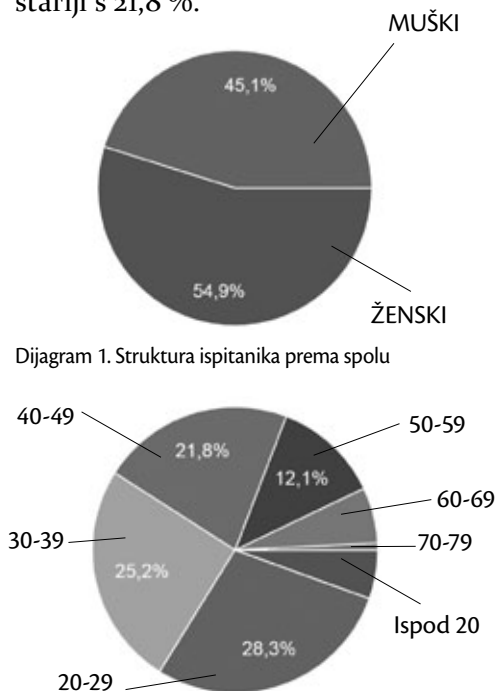
U članku 7. Statuta Hrvatskoga društva crkvenih glazbenika stoji kako su osnovne djelatnosti Društva poticanje i promicanje crkvene glazbe na svim područjima, posebice liturgijskom, pružanje javnosti što potpunije informacije o sakralnoj glazbi, njezinoj povijesti, razvoju te doprinosu hrvatskoj i europskoj kulturi i duhovnosti, poticanje članova Društva na vlastito svjedočenje uljudbenih kršćanskih i umjetničkih vrijednota, a osobito briga o dostojanstvu i sigurnosti službe crkvenoga glazbenika. Zato je

u razdoblju od svibnja do kolovoza 2024. provedena anketa za crkvene glazbenike kojoj je svrha bila prikazati realno i najnovije *terensko stanje* glazbenoga oblikovanja liturgijskih slavlja unutar teritorijalnih granica župa biskupija Republike Hrvatske. Anketa je u potpunosti bila anonimna i imala je zabilježenih 386 glasova ispitanika. Fokus njezina interesa bila je dob crkvenih glazbenika koji djeluju na župama, stupanj obrazovanja i poznavanje liturgijsko-glazbenoga sadržaja te visina nagrade u obliku honorara koju za to primaju, a bila je javno

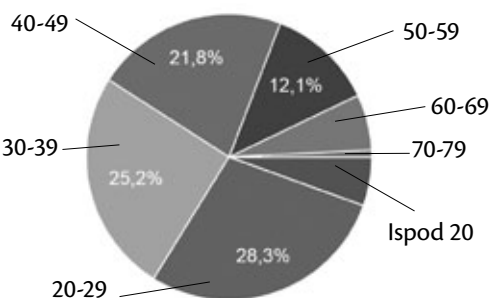
objavljena na mrežnim stranicama Hrvatskoga društva crkvenih glazbenika (www.crkvena-glazba.hr) kao i na njegovim društvenim stranicama (*Facebook*, *Instagram*). Također, anketa je e-poštom bila poslana uredima za crkvenu glazbu, biskupijskim središtima, župnim i redovničkim zajednicama.

Demografski podatci ispitanika

Od ukupnoga broja od 386 ispitanika anketu je ispunio približno jednak broj osoba ženskoga i muškoga spola koji su uključeni u glazbeno oblikovanje liturgijskih slavlja (dijagram 1). Iznenaduje podatak koji otkriva da je gotovo 59 % od ukupnoga broja ispitanika mlađe životne dobi u rasponu od 18 do 39 godina (dijagram 2). Mlađih od 20 godina je 5,5 %, što je približno jednako postotku broja ispitanika koji imaju 60 do 69 godina, a takvih je 6,3 %. Najmanji postotak broja ispitanika stariji je od 70 godina, njih 0,8 %, a najveći postotak broja ispitanika koji imaju od 20 do 29 godina, njih 28,3 %, u čemu ih prate ispitanici od 30 do 39 godina s 25,2 % te oni desetak godina stariji s 21,8 %.

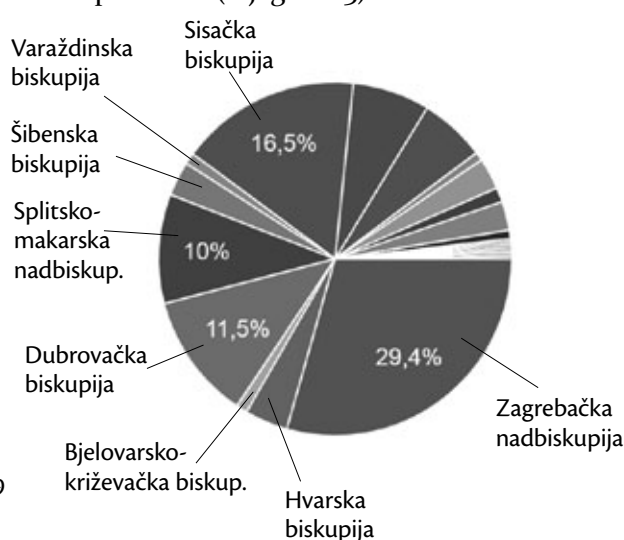

Dijagram 1. Struktura ispitanika prema spolu

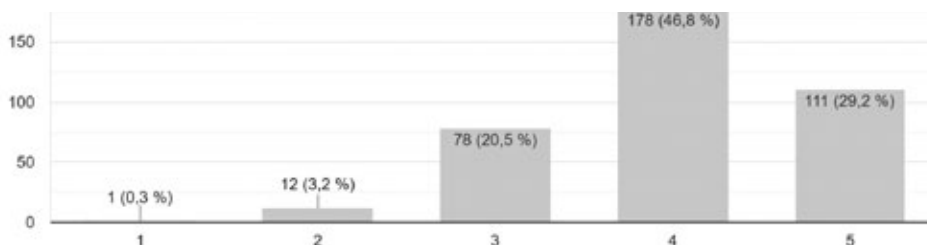
Dijagram 2. Struktura ispitanika prema dobi

Anketu su ispunili glazbenici iz svih nadbiskupijskih i biskupijskih središta Republike Hrvatske. Najveći broj ispitanika javio se iz Zagrebačke nadbiskupije, njih 29,4 %, odnosno 112 ispitanika, u čemu ih slijede ispitanici iz Đakovačko-osječke nadbiskupije, njih 16,5 %, odnosno 63 ispitanika, što je vrlo slično postotku broja ispitanika iz Varaždinske biskupije, njih 11,5 %, odnosno 44 ispitanika. Potom slijedi Splitsko-makarska nadbiskupija s 10 % te Požeška biskupija sa 7,1 % broja ispitanika. Riječka nadbiskupija imala je 6 % broja ispitanika, odnosno njih 23. Iz Sisačke biskupije pristiglo je 3,9 % odgovora, odnosno odgovori 15 ispitanika, a iz Šibenske biskupije bilo je 12 ispitanika, odnosno 3,1 % od ukupnoga broja ispitanika. Porečka i pulska biskupija imala je 11 ispitanika, a jednoga manje, odnosno njih 10 imala je Zadar-ska nadbiskupija. Odgovori glazbenika iz Dubrovačke, Bjelovarsko-križevačke, Krčke i Gospičko-senjske biskupije manji su od 5 ispitanika. Nekoliko odgovora pristiglih od ispitanika izvan granica župa Republike Hrvatske nismo pribrojili postotku (dijagram 3).

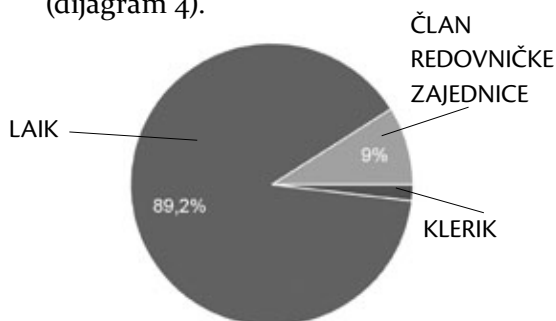
Dijagram 3. Podatci o pripadnosti (nad)biskupijskim središtima

Prevlast u obavljanju službe crkvenoga glazbenika imaju vjernici laici, njih 89,2 % od ukupnoga broja ispitanika. Ispitanika

Dijagram 5. Samovrjednovanje poznavanja liturgijsko-glazbenoga znanja

koji pripadaju redovničkim zajednicama je 9 % od ukupnoga broja ispitanika, a 1,9 % od ukupnoga broja ispitanika zaređeno je i pripada kleričkomu staležu (dijagram 4).

Dijagram 4. Pripadnost crkvenomu staležu

Stupanj glazbenoga i teološkoga obrazovanja

Dobiveni podatci otkrivaju nam da je 31,9 % od ukupnoga broja ispitanika bez formalnoga glazbenoga obrazovanja, a njih 74,4 % bez formalnoga teološkoga obrazovanja. Sa završenom osnovnom glazbenom školom pristupilo je 22,5 % od ukupnoga broja ispitanika, a njih 19,9 % sa završenom srednjom glazbenom školom. Akademski obrazovanih glazbenika je 16 %, a akademski obrazovanih crkvenih glazbenika samo 8,1 %, odnosno 31 ispitanik. Podatak o 10,2 % od ukupnoga broja ispitanika koji imaju završeno cjeloživotno obrazovanje *Liturgijska kultura* i 6,7 % onih sa završenim cjeloživotnim obrazovanjem *Teološka kultura*, koje provodi Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, svjedoče činjenici da je uvelike potrebno, ali još uvijek nedovoljno prepoznato samostal-

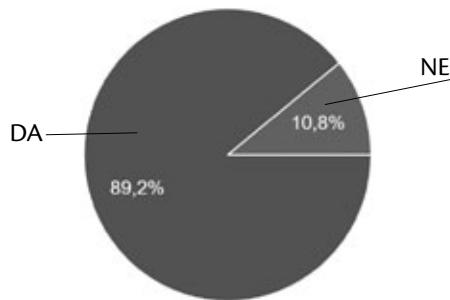
no ulaganje u službu koja sa sobom nosi odgovornost poslanja svetosti glazbe. Većina ispitanika svoje osobno poznavanje liturgijsko-glazbenih pojmova ocjenjuje vrlo dobrom ili pak odličnom ocjenom, što je neskladno s obzirom na postotak broja ispitanika bez formalnoga teološko-glazbenoga obrazovanja (dijagram 5).

Uz očito pomanjkanje formalno, ali i neformalno obrazovanih crkvenih glazbenika, 50,5 % od ukupnoga broja ispitanika ne posjećuje seminare vezane uz sakralnu glazbu, a ostalih 49,5 % od ukupnoga broja ispitanika podržava takve aktivnosti i smatra kako bi one s vremenom trebale postati sastavni dio službe crkvenoga glazbenika. U kontekstu negativnoga, 58,5 % od ukupnoga broja ispitanika smatra da je nedovoljno pruženih mogućnosti za cjeloživotno obrazovanje glazbenika. Takvi podatci mogu nam poslužiti u zauzetijem oblikovanju programa cjeloživotnoga liturgijsko-glazbenoga obrazovanja unutar (nad)biškupijskih ureda za crkvenu glazbu.

Područje rada

Plejadom različitih odgovora evidentiran je podatak o 68,9 % od ukupnoga broja ispitanika koji službuju na jednom mjestu, na dvama mjestima službuje 24,2 % crkvenih glazbenika, a njih 5,3 % službuje na trima mjestima. Većina ispitanika glazbeno oblikuje jedno slavlje na tjednoj razini, a vrlo je sličan postotak onih koji to rade dva puta tjedno. Na području župa prisutni su različiti sastavi pjevačkih zborova, od mješovitih četveroglasnih zborova profesionalnoga

usmjerenja do pjevača koji njeguju jednoglasno pučko pjevanje. Afirmativni podatak otkriva da 89,2 % od ukupnoga broja ispitanika izvodi propisane otpjevene psalme nedjelja i blagdana (dijagram 6), a 94,5 % od ukupnoga broja ispitanika njeguje nepromjenjive dijelove mise. Postotak ispitanika koji njeguju pučko pjevanje u svojim župnim zajednicama je 87,6 % (dijagram 7), a 66,6 % od ukupnoga broja ispitanika njeguje gregorijansko pjevanje.

Dijagram 6. Postotak od ukupnoga broja ispitanika koji njeguju redovito pjevanje propisanih otpjevnih antifona

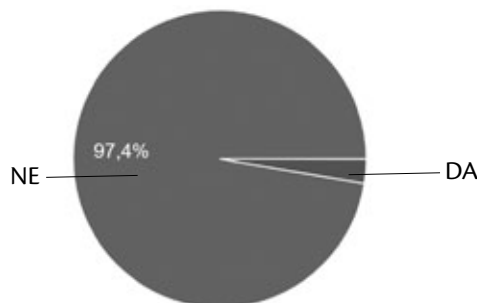
Kao dio pripreme za glazbeno oblikovanje liturgijskih slavlja posebno se ističe internetska stranica Hrvatskoga društva crkvenih glazbenika čiji su prijedlozi uvelike od koristi ispitanicima ankete, a osim prijedloga za pjevanje, ispitanici vrlo rado rabe notne materijale kao i različite dokumente o liturgijskoj glazbi. Osim stranice Društva, ispitanici se koriste i prijedlozima za pjevanje sa stranica Hrvatskoga instituta za liturgijski pastoral (tiskano izdanje *Živo vrelo*). Podatak o 61,2 % od ukupnoga broja ispitanika koji su istaknuli kako se u njihovim crkvama nalaze orgulje sa sviralama svjedoči o boljoj svijesti za potrebom klasičnih instrumenata u crkvama koji, u ne tako velikom postotku, zahtijevaju određene reparativne zahvate.

Honorarne nagrade crkvenim glazbenicima

Postotak zaposlenih na radnom mjestu crkvenoga glazbenika je 2,6 % (10 ispita-

nika), a 97,4 % onih je koji službu crkvenih glazbenika obavljaju honorarno (dijagram 7). Od tih 97,4 % od ukupnoga broja ispitanika, njih 42,6 % službu crkvenoga glazbenika obavlja volonterski, a ostali postotak broja ispitanika nagrađen je nagradom svojih zajednica u obliku honorara bilo na tjednoj, mjesečnoj ili godišnjoj razini. Središnji prosjek visine honorara dobivenoga na mjesečnoj razini iznosi od 200 do 400 eura. Iznosi honorarnih nagrada na mjesečnoj razini kreću se u rasponu od 10 pa sve do 800 eura. Dobiveni podatci usmjeravaju nas da je nužno u što skorije vrijeme na razini Hrvatske biskupske konferencije izraditi troškovnik financiranja crkvenih glazbenika koji bi, prema uzoru na susjedne zapadne europske zemlje, uzimao u obzir stupanj obrazovanja crkvenih glazbenika, iskustvo rada, zapažene rezultate i vrstu posla koju je potrebno obavljati.

Osim odgovora na anketna pitanja pristigla su i 153 komentara u kojima se navodi upravo ta potreba i želja crkvenih glazbenika da se organiziranim sustavom nagrađivanja crkvenih glazbenika dadne važnost i onima koji pridonose bogatstvu i svečanosti liturgije. Nadalje, ispitanici su izrazili želju za čestim *online* susretima, seminarima i usavršavanjima s područja sakralne glazbe, pri čemu su posebno izrazili zahvalnost Društvu, čije aktivnosti redovito prate.

Dijagram 7. Postotak zaposlenih na radnom mjestu crkvenoga glazbenika

Anketa je predstavila brojne aktualne informacije koje mogu poslužiti kao temelj budućim istraživanjima u svrhu razvijanja sakralne glazbe na području liturgijskoga pastoralala, a želja Hrvatskoga društva crkvenih glazbenika jest da se rezultati ankete rabe i kao temelj za rješavanje pitanja statusa crkvenih glazbenika u Hrvatskoj. Anketi je pristupio podjednak broj ispitanika muškoga i ženskoga spola. Službu crkvenih glazbenika većinski obavljaju osobe mlađe životne dobi, vjernici laici čiji se odgovori bilježe iz različitih (nad)biskupijskih središta. Zabrinjavajući je podatak koji otkriva da su osobe u službi crkvenih glazbenika na prostorima župa Republike Hrvatske većinski formalno glazbeno-teološki neobrazovane. Postotak akademski obrazovanih glazbenika i akademski obrazovanih crkvenih glazbenika koji su uključeni u liturgijski pastoral uistinu je poražavajući. Većina ispitanika službu crkvenoga glazbenika obavlja honorarno ili pak volonter-ski, a prema dobivenim komentarima ispitanika, svjesni u čijoj se službi nalaze, crkveni glazbenici, unatoč takvim uvjetima, svoje vrijeme rado odvajaju i talentima unose životnost Živoj glazbi. Poslanje glazbenika u Crkvi nije samo posao koji se odrađuje, već služba koja postaje dio svakodnevice. No promišljajući s evanđelistom Lukom koji piše kako je radnik vrijedan plaće svoje (Lk 10) ne možemo se oteti dojmu nužnosti naglašavanja potrebe sustavnoga praćenja rada i nagrađivanja crkvenih glazbenika. Potreban nam je najprije sustav koji bi uključivao obvezatno cjeloživotno obrazovanje osoba koje obavljaju ulogu crkvenih glazbenika kako bi se sačuvala vjerodostojnost i autentičnost *musicæ sacrae*, a potom sustava koji bi savjesnije i organizirano pratio rad svakoga službenika zaduženoga za sakralnu glazbu, u što je uključeno i pravedno nagrađivanje u obliku honorara, koje pak ne bi trebalo biti jednako za one koji pripadaju sku-

pini obrazovanih crkvenih glazbenika i drugih. Na primjeru biskupija zapadnih europskih zemalja takva praksa pravednoga honoriranja pokazala se iznimno uspješnom, a njoj teže slovenski crkveni glazbenici¹ kao i glazbenici s područja biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, na čiju će se inicijativu anketno ispitivanje ponoviti.

Sakralnoj glazbi, u čijem temelju stoji sam Krist, potrebni su službenici koji će savjesno i odgovorno bdjeti nad njom. Razumnost promišljene mudrosti crkvenih otaca koju su nam ostavili pišući različite dokumente potrebna je žarke obnove u svakodnevnoj praksi crkvenih glazbenika. Ulaganjem u crkvene glazbenike ulažemo u budućnost očuvanja svetosti pjevane Božje riječi.

¹ O rezultatima ankete za crkvene glazbenike koju je pripremio Zavod za crkveno glasbo možete pročitati u: OBLONŠEK, C., *Anketa med glasbeniki slovenskih župnij ob sinodi 2021-2023*, u: *Cerkveni glasbenik*, 115 (4), 2022., 6-7.